Tehy ry
PL 10
00060 TEHY

LAUSUNTO 24.9.2020

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@stm.fi

Viite: VN/15739/2020, STM083:00/2020

Tehyn lausunto hallituksen esitykseen tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä poliisilain 2 luvun 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kommentit koskien sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan muuttamista sekä maksettavia korvauksia (9 a §, 79 § ja 79 a §)

Esityksen 9a §:n 1 momentin 1 kohdassa sosiaali- ja terveyspalveluja velvoitetaan annettavaksi riippumatta mitä laissa muutoin säädetään ja 3 kohdan perusteluissa on kirjattu, että terveydenhuollon toimintayksikön toimintaa velvoitetaan lisäämään hoitopaikkoja tai hoitamaan muita potilaita kuin yksikössä tavanomaisesti hoidetaan. Hoitopaikkojen lisääminen vaatii kirjausta riittävän henkilöstömitoituksen takaamiseksi, koska nykyisellään jo potilaita/asukkaita hoidetaan pienillä resursseilla ja potilas/asukasmäärän lisääminen vaarantaa potilas- ja asiakasturvallisuuden. Tartuntatautipotilaiden hoito vaatii erityistä osaamista mm. eristyskäytäntöjen osalta ja lääkelupien tulee olla kunnossa. Työntekijöiden osaamisen ja perehdyttämisen varmistaminen pitää näkyä laissa.

Esityksen 9a §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan perusteluissa on ristiriita. Koska molemmat kohdat ovat lakitekstin tasolla yhteneväiset, ja kohdan 6 perusteluissa viitataan kohdan 5 perusteluihin sanalla *vastaavasti*, ei myöskään terveydenhuollon toimintayksikön henkilökuntaa voida velvoittaa työskentelemään sosiaalihuollon yksikössä. Osallistuminen sosiaalihuollon toteuttamiseen tulee tapahtua siinä terveydenhuollon yksikössä, jota velvoittava päätös koskee.

Kommentit koskien toimenpiteitä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuksessa (57 a §)

Pykälässä 57 a momentin 1 kohdassa säädetään varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa lasten ja opiskelijoiden riittävän etäisyyden ylläpitämisestä. Keväällä 2020 lasten lukumäärä laski päiväkodeissa koronaan liittyen, jolloin etäisyyksien pitäminen olisi mahdollistunut paremmin. Opetus- ja kulttuuriministeriö ohjeisti, että ryhmiä eikä päiväkoteja tule yhdistellä eikä kasvattajien tule siirtyä ryhmästä toiseen. Ryhmiä kuitenkin yhdisteltiin, jolloin etäisyyksien pitäminen oli vaikeaa. Samoin henkilökunta siirtyi ryhmästä toiseen ohjeistuksesta huolimatta. Lasten vanhempien ja muiden kuin päiväkodin työntekijöiden liikkumista päiväkodin sisällä tulee rajoittaa. Pykälän 57 a säännös pitää saada velvoittavaksi ja valvonnalla varmistettava sen toteutuminen. Henkilökunnan kokoontumisia tulee välttää ja tarpeelliset kokoukset tulee pitää etäyhteyksiä hyödyntäen.

Kommentit koskien toimenpiteitä koronavirustaudin leviämisen estämiseksi elinkeinotoiminnassa ja muussa toiminnassa (58 c §, 58 d §, 58 g § ja liite sekä 58 h § 1 mom.)

Ei kommentoitavaa.

Tehy

Kommentit koskien henkilöliikennettä koskevia toimenpiteitä (58 c §, 58 e § ja 58 f § sekä 58 h § 2 mom.)

Ei kommentoitavaa.

Kommentit koskien karanteenia, eritystä ja annettavia ohjeita koskevia säännöksiä (57 §, 60 §, 63 §, 67 §, 68 § ja 69 §)

57 §: Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä, virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön työstä, varhaiskasvatuksesta tai oppilaitoksesta poissa-olosta yhtäjaksoisesti yhteensä enintään kahden kuukauden ajaksi. Karanteenipäätöstä tehtäessä, pitää olla selkeästi kerrottu, milloin on kysymys eristyksestä, karanteenista ja karanteenia vastaavista olosuhteista, koska sillä on merkitystä sekä taudin leviämisen kannalta että henkilön oikeusturvan kannalta.

60 §: Jos karanteenipäätös tehdään henkilön tahdosta riippumatta, karanteeni toteutetaan terveydenhuollon toimintayksikössä, ympärivuorokautisia asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa tai turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa. Esimerkiksi muistisairaan karanteenin toteutus vaatii lisähenkilöstöä, koska pitkälle edennytta muistisairautta sairastavaa henkilöä ei voida yksin lukita huoneeseensa ilman välitöntä, ympärivuorokautista valvontaa. Asianmukaisen karanteenipaikan lisäksi laissa pitää olla kirjattu henkilöstön osaaminen ja perehdyttäminen karanteenioloissa. Osaamisen ja perehdytyksen varmistaminen koskee myös eristykseen määrättävän henkilön kohdalla (63 §).

67 §: Jos karanteeni- tai eristystilan ovi pidetään ulkopuolelta lukittuna terveydenhuollon toimintayksikössä, ympärivuorokautisia asumispalveluja tarjoavassa sosiaalihuollon toimintayksikössä, perhekodissa tai turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa, on varmistettava riittävä henkilökuntamäärä, että potilas-/asiakasturvallisuuden kannalta voidaan huolehtia potilaan jatkuvasta seurannasta.

69 §: Tapaamisen rajoittamisessa karanteenin ja eristämisen aikana ei voida rajoittaa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden käyntejä asiakkaan/potilaan luona. Tämä pitää olla kirjattu lakiin. Kevään koronaepidemian aikana useat palveluasumisen yksiköt kielsivät esimerkiksi fysio- ja toimintaterapeuttien käynnit, jolloin ikäihmisten kuntoutuminen vaarantui.

Kommentit koskien valvontaa, tiedonsaantioikeutta ja virka-apua koskevia säännöksiä (59 a - 59 c §, 88 a §, 89 § sekä poliisilain muutos)

Rajoitustoimenpiteiden asettamisen valvonta on erittäin tärkeää. Keväällä valmiuslain poikkeusmääräysten ollessa voimassa, olivat väärinkäytökset yleisiä. Työnantajat määräsivät ylityöhön ilman suostumusta, vuosilomia peruttiin ja työntekijän irtisanomisaikaa pidennettiin koronaan vedoten, vaikka koronavirusepidemia ei koskettanut organisaatiota/aluetta. Valmiuslaki muutti henkilöstö asemaa ja oikeusturva puuttui heiltä. Valvovalla viranomaisella ei ollut keinoja puuttua tilanteeseen, vaikka koronatilanne olisi ollut hallittavissa säännönmukaisin toimivaltuuksin.

Kommentit koskien muita pykäliä (3 §, 24 §, 91 § ja 92 §)

Ei kommentoitavaa.

Tehy

Kommentit koskien yleisperusteluja

Jos terveyden- ja sairaanhoidossa joudutaan tekemään priorisointipäätöksiä, lakiesityksen mukaan ne eivät saisi vaarantaa asiakkaan ja potilaan oikeuksien toteutumista ja siksi ne on tarkoitettu viimesijaisiksi ja lyhytaikaisiksi toimiksi. On tärkeää määritellä lyhytaikaisuuden kesto.

Muut kommentit

Sivulla 9 on todettu valtioneuvoston velvoitteesta seurata tarkoin, ovatko ravitsemusliikkeitä koskevat rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Samoin pitää huomioida myös muiden palvelun tuottajien esim. sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa seurata, ettei poikkeussääntöjä toteuteta ilman perusteltua syytä.

Sivulla 30 on kuvattu aluehallintovirastojen vastuita ja tehtäviä. Aluehallintovirastoille tehtäväksi tulisi päätöksenteko ja valvonta koskien sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintayksiköiden muuttamista ja tilojen käytön väliaikaisesta rajoittamista. On tärkeää, että aluehallintoviraston päätöksenteossa arvioidaan muutosten vaikutukset koko sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän toimivuuden kannalta, jolla varmistetaan asiakas-/potilasturvallisuus.

Helsinki 24.9.2020

Millariikka Rytkönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Kaija Ojanperä, työelämäasiantuntija, kaija.ojanpera@tehy.fi

Tehy